

नेपाल सरकार

उद्योग वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय

खानी तथा भूगर्भ विभाग

सरकारको १०० बुँदा कार्ययोजना मध्ये विभागको कार्ययोजना प्रगति						
क्र.सं.	प्रमुख कार्य (१० वटा)	कार्यसम्पादन सूचक			समयसीमा	प्रगति
		नाम	ईकाई	लक्ष्य		
८	खानी तथा खनिज पदार्थ ऐन संसोधन गर्ने खानी तथा खनिज पदार्थ नियमावली संसोधन गर्ने (८२) (८२)	खानी तथा खनिज पदार्थ विधेयक २०८२	१	४५ दिन भित्र मन्त्रालयको विषयगत समितिको निर्णय बमोजिम प्रदेशस्तरमा अन्तरक्रिया, छलफल गरी राय सुझाव संकलन गर्ने ३ महिना भित्र सहमतिको लागि सम्बन्धित मन्त्रालयमा पेश गर्ने नियमावलीको मस्यौदा पेश गर्ने	३ महिना भित्र	सुझाव माग गरी वेबसाइटमा प्रकाशित भएको तथा तर्जुमा सहमतीको लागि कानुन न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालयमा पत्राचार भएको ।
९	विभाग अन्तर्गतका प्रयोगशालाहरूमा आधुनिक उपकरण (XRF, XRD, ICP-MS, Petrographic Microscope आदि) जडान गरी परीक्षण क्षमता अभिवृद्धि गर्ने, साथै रणनीतिक खनिजहरूको एकीकृत डाटाबेस निर्माण गर्ने।	XRF संचालनको Assessment, XRD नयाँ खरिद, ICP-MS संचालनको Assessment, Petrographic Microscope सुधार र संचालन गर्ने रणनीतिक खनिजको डाटावेश निर्माण	४	IAEA बाट सन् २०१४ मा अनुदानबाट प्राप्त XRF पुरानो अवस्थामा रहेको हुँदा सो उपकरण संचालन हुन सक्ने/ नसक्ने अवस्था पहिचान गर्नका लागि प्राविधीक Assessment गर्ने Handheld XRF लाई Calibration सहित संचालनमा ल्याउने XRD हाल विभागसँग उपलब्ध नभएको र सोको लागि यस आ.व. मा Specification तयार गरी आगामि आ.व. मा सोही अनुसार बजेट माग गर्ने ICPMS पुरानो अवस्थामा रहेको हुँदा सो उपकरण संचालन हुन सक्ने/ नसक्ने अवस्था पहिचान गर्नका लागि प्राविधीक Assessment गर्ने संचालनमा रहेको Petrographic Microscope लाई थप सुधार सहित निरन्तर संचालन गर्ने सम्भावित रणनीतिक खनिजहरूको सूचि तयार गरी डाटावेश निर्माण गर्ने	तीन महिनामा प्रारम्भ गर्ने।	हालसम्म निष्क्रिय अनुमततिपत्रवाला २७ वटा खानीहरूलाई स्पष्टिकरण सोधिएकोमा प्राप्त जवाफ समेतको आधारमा ३ वटा खनिज उत्खनन अनुमतिपत्र तथा १२२ वटा खनिजहरूको अनुमतिपत्र रद्द गरिएको छ । विभाग अन्तर्गतका प्रयोगशालाहरूमा आधुनिक उपकरण (XRF, XRD, ICP-MS, Petrographic Microscope आदि) जडान गरी परीक्षण क्षमता अभिवृद्धि गर्नका लागि समिति गठन भई सो समितिबाट प्रतिवेदन प्राप्त भएको छ । १. XRF : IAEA द्वारा २०१६ मा अनुदान मार्फत प्राप्त XRF संचालनमा नरहेकोले उक्त उपकरणको उत्पादक कम्पनीको प्राविधिक मार्फत संचालन गर्न सकिने/ नसकिने सम्बन्धमा उत्पादक कम्पनीबाट उक्त उपकरणमा जडित सफ्टवेयरको अपडेट भर्सन उपलब्ध नहुने जानकारी प्राप्त भएको हुँदा सो उपकरण संचालनमा ल्याउन नसकिने अवस्था रहेको छ । (XRF उपकरणबाट हुने परीक्षणको संख्या न्यून रहने हुँदा सो सेवा विभागले अन्य निकायबाट सो सेवा लिन उपयुक्त देखिन्छ ।) २. ICP-MS: विभागमा रहेको ICP-MS उपकरण हाल संचालनमा नरहेको । सो उपकरण संचालनका लागि विभागको हालको पूर्वाधार, उपलब्ध जनशक्ति र अन्य कार्यबोझको कारण, उपरोक्त उपकरण संचालन हुन नसकिने भएको हुनाले यसै प्रकृतिको काम गर्ने अन्य निकायबाट विभागलाई आवश्यक सेवा लिन उपयुक्त हुने देखिन्छ । ३. XRD हाल विभागमा नरहेको । ४. Petrographic Microscope संचालित अवस्थामा रहेको । नेपालमा उपलब्ध खनिज स्रोतहरूको अन्वेषणको वर्तमान अवस्था मुख्यतः प्रारम्भिक अन्वेषण तथा सम्भावना पहिचान चरणमा रहेको देखिन्छ । तथापि अन्तर्राष्ट्रिय अनुभव, बदलिँदो ऊर्जा प्रणाली, उच्च प्रविधि उद्योगको विस्तार तथा बढ्दो रणनीतिक खनिजको विश्वव्यापी मागलाई दृष्टिगत गरी नेपालको सन्दर्भमा केही खनिजहरू रणनीतिक महत्वको रूपमा पहिचान गर्नुपर्ने आवश्यकता देखिएको छ । अन्तर्राष्ट्रिय अभ्यास, नेपालको भौगर्भिक अवस्था, औद्योगिक आवश्यकता, ऊर्जा उत्पादन तथा रूपान्तरण, अन्तराष्ट्रिय बजार तथा आपूर्ति माग एवं राष्ट्रिय सुरक्षालाई आधार मानी रणनीतिक खनिज पहिचानका मापदण्डहरू निर्धारण गरिएको । खनिजहरूलाई राष्ट्रिय रणनीतिक खनिजको रूपमा वर्गिकरण गर्दा पाँच वटा मुख्य आधारहरू लिईएको छ । युरेनियम र थोरियम, लिथियम, रेयर अर्थ इलिमेन्ट्स/मेटल, प्ल्याटिनम, कोबाल्ट, निकेल, मोलिब्डेनम, टथान्टलम-नायोबियम, टाइटानियम गरी जम्मा ९ वटा खनिजहरूलाई राष्ट्रिय रणनीतिक खनिज प्राथमिकतामा राखिएको छ । यी खनिजहरूको उपयोग ऊर्जा सुरक्षा, औद्योगिक विकास, उच्च प्रविधि उत्पादन तथा राष्ट्रिय सुरक्षसँग प्रत्यक्ष रूपमा जोडिएको छ । राष्ट्रिय रणनीतिक खनिज १. युरेनियम र थोरियम २. लिथियम ३. रेयर अर्थ इलिमेन्ट्स/मेटल ४. प्ल्याटिनम ५. कोबाल्ट ६. निकेल ७. मोलिब्डेनम ८. टथान्टलम-नायोबियम ९. टाइटानियम